

כל כנויי פרק ראשון נדרים

(א) לקמן מו: [בפיה לט.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' חי הכי למא שמואל הכי וחס לא אמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך אסור אפילו בהנאה אלא הכי אמת כ"ל ותיבת אלא ותיבת אלא סתמא. (ב) רש"י אף מנאי שניהן אסורין. דכיון דלאמרי נמי שאני אוכל: (ג) ד"ה כנוי דמפרש בהנאה: (ד) ד"ה אלא הכי וכו' כר מנינא מודר אני שניהן אסורין מודרני ממן הוא אסור:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה אלא הכי איתמר בו' בלוי'ר נכסי אסורין לך ונשפט בשלך. וכן בפסוק שופטים ד' ו הכסף אשר לוקח לך:

פירוש הרא"ש

אבל מודרני מבין לחודיה שניהם אסורין. דמשמע מודרני ממן מליהות לך וגם הנאמרי מודרני לך שאלה תהנה ממני א"י דלני ממן מכל וכל שלי עלי ושלך שכן. והא דקמי' בבבלי' מודרני ממן א"י אסור ולא קמי' הכי אלו אסורין אגב דכתי' למתני' כפי'א שאני אוכל לך וכו' ה"ו אסור והו' מלי' לאקשי' דפריך לך א"י לימא שמואל ואם אמת מודרני ממן אסורין כיון דלתימרי' נא שמואל אלא דפריך פריך ליה ממתני' אלא נלקמן: תנן הריני עשה חרם המודר אסור. משה היה לקמן בפסוק השותפין: אבל הסודר מותר. ולדבר דלמדת מודרני ממן א"י דלישנא משמע לאסור עמנו על נכסי המודר ולא לאסור נכסיו על חבירו מ"כ מפרשת לה לחומרא א"י רבינו עקיב' חרם א"י דמשמעות הלשון משמע לאסור נכסיו על חבירו היה לו לפרש לחומרא דאמי והנאמרי ע"כ חרם אסורין כנוי דפריש ואת עלי לא.

אכל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר שאני אוכל לך: **שניהן אסורין.** דכיון דלאמרי (א) שאני אוכל לך משמע דלסר נפשיה בלכד שאני אוכל מחבירו אכל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדיר נמי חבירה מיניה מכל וכל: **סגן.** כפי' השותפין (לקמן מו): **הריני עליך**

אבל אמר מודרני הימך לחודיה שניהן אסורין כי הא דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין (ב) תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל מדיר לא כנוי דפריש ואת עלי לא את עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא כנוי דפריש ואנא עלך לא אבל סתמא מאי שניהן אסורים הא מדקתני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהן אסורין הדין הוא דשניהם אסורין הא סתמא הוא אסור וחברו מותר אלא הכי אתמר דר' יוסי בר' חנינא מודר אני לך שניהם אסורין מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר והא מתניתין דקתני הימך ואוקימנא למתניתין לשמואל ככולן עד שיאמר שאני טועם לך ושאיני אוכל לך הוא דאסור וחברו מותר אבל במודרני הימך שניהם אסורין אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאין אסור אלא באכילה הא מודרני ממן אסור אפילו בהנאה אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר (ג) אלא שאני אוכל לך ושאיני טועם לך אין אסור אלא באכילה אלא הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאסור אבל אמר מודרני הימך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא מודר אני ממן א"י לא משתעינא בהך משמע מופרשני ממן דלא עבידנא מן מושא ומתן משמע מרוחקני מן דלא קאימנא בר' אמות דליך משמע לימא

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. נראה דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.

ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסקר דאי לא נכסי חבירו לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אם עלי חרם המודר אסור אכל מודר לא.** ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסקר מודר דאי לא נכסי ידיה לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורין.** לך משמע לך * כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי. ונראה דכיון דהכי פירושא דקס"ד השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חד אסור ודאי חדא קמי' וכיון דחדא קמי' על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה שכן דכיון דמסיים מילתיה דאמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל האי דקתני תנא דבמודרני זין דלאמרי הימך זין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשאמר שאני אוכל ושאיני טועם אכל לא אמר הכי לא שו' הימך ולך דבך שניהם אסורין: **והא מפנין הימך קמי'.** כלומר דהש"ס לא ניחא ליה בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואש"ג דודאי קושטא קאמר שמואל דלתנא דמתני' לא שני ליה זין הימך ולך כיון דמסיים דה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דתנא תנא בהדיא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. לך נראה דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.

מוסף רש"י

הריני עליך חרם. נכסי יהיו עליך חרם (לקמן מו). המודר אסור. מי שטועט עליו הולך אסור ליהנות מזה שער הגדה, דה"ק ממוי עליך הקדש (בבבא טז). אכל המדיר מותר (לקמן מו). הרי את עלי חרם. הכי קאמר ליה הכי ממון עלי כסמא חמיסא שן לבדק היתם, הלך הגורל אסור ליהנות משל המודר, דכתיב לא יחל דבני, ורשאי הוא לאסור עמנו בממון חבירו (בבבא טז). לא משמע דאמר אסור. לא משמע לאסור אפילו, כלומר דודאי, דלתנא לא משתעינא בהך משמע (ראמ"ה בבבא).

תוספות

תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל לא חבירו. לשמואל דאמר מודרני ממן משמע מרוביה הכי נמי נימא הריני עליך חרם משמע הריני על ממון חרם וגם מדיר נמי ליתסקר ומשני דפריך ואת עלי לא עשה פריך הרי את עלי חרם אסור ומודר מותר ואמאי נימא דה"ק הרי את עלי עמנו חרם אסור וגם מודר: א"א אי איתמר דרבי יוסי בר' חנינא הכי איתמר מודר אני מן הוא אסור וחבירו מותר. מימיה אלא לאשמעי' הא תנא בבבלי' הכי וי"ל דלמשמע דמודרני ממן אש"ג דהריני חרם ר"ל מודר וממוי ולא אמר הכי: ואת מודר דבפך תנן. כלומר אכתי' קשה דשמואל קאמר דלאמרי מודרני ממן דשניהם אסורין: אלא שמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל ושאיני טועם אלא הכי איתמר אסור אלא באכילה. דלישנא דאסור במתני' משמע ליה אסור באכילה ולא בהנאה אכל מודרני ממן אסורין אלא באכילה. וכן אמר שמואל וכו' אסור נכסיו על חבירו מ"כ מפרשת לה לחומרא א"י רבינו עקיב' חרם א"י דמשמעות הלשון משמע לאסור נכסיו על חבירו היה לו לפרש לחומרא דאמי והנאמרי ע"כ חרם אסורין כנוי דפריש ואת עלי לא.

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. נראה דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.

דאמר מודר אני ממן אסורין אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאין אסור אלא באכילה הא מודרני ממן אסור אפילו בהנאה אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר (ג) אלא שאני אוכל לך ושאיני טועם לך אין אסור אלא באכילה אלא הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאסור אבל אמר מודרני הימך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא מודר אני ממן א"י לא משתעינא בהך משמע מופרשני ממן דלא עבידנא מן מושא ומתן משמע מרוחקני מן דלא קאימנא בר' אמות דליך משמע לימא

שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא נראה דכרבה אי לא אמר הכי מיתסקר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי. וזכין הוא לדעיל נמי כי קאמרין דבמודרני לחודיה שניהם אסורין **דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין.** דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.

ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסקר דאי לא נכסי חבירו לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אם עלי חרם המודר אסור אכל מודר לא.** ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסקר מודר דאי לא נכסי ידיה לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורין.** לך משמע לך * כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי. ונראה דכיון דהכי פירושא דקס"ד השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חדא קמי' וכיון דחדא קמי' על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה שכן דכיון דמסיים מילתיה דאמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל האי דקתני תנא דבמודרני זין דלאמרי הימך זין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשאמר שאני אוכל ושאיני טועם אכל לא אמר הכי לא שו' הימך ולך דבך שניהם אסורין: **והא מפנין הימך קמי'.** כלומר דהש"ס לא ניחא ליה בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואש"ג דודאי קושטא קאמר שמואל דלתנא דמתני' לא שני ליה זין הימך ולך כיון דמסיים דה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דתנא תנא בהדיא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. לך נראה דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.

ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסקר דאי לא נכסי חבירו לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אם עלי חרם המודר אסור אכל מודר לא.** ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסקר מודר דאי לא נכסי ידיה לאו בני אהנווי מנייה נינהו: **אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורין.** לך משמע לך * כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי. ונראה דכיון דהכי פירושא דקס"ד השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חדא קמי' וכיון דחדא קמי' על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה שכן דכיון דמסיים מילתיה דאמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל האי דקתני תנא דבמודרני זין דלאמרי הימך זין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשאמר שאני אוכל ושאיני טועם אכל לא אמר הכי לא שו' הימך ולך דבך שניהם אסורין: **והא מפנין הימך קמי'.** כלומר דהש"ס לא ניחא ליה בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואש"ג דודאי קושטא קאמר שמואל דלתנא דמתני' לא שני ליה זין הימך ולך כיון דמסיים דה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דתנא תנא בהדיא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. לך נראה דכיון דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממן ומנכסיך הימך כיון דכלל אני הוה נכסי על כרחיך חבירו נמי אסור דו דאי לא נכסי לאו בני אהנווי מחבירו נינהו: **סגן הריני עליך** חרם המודר אסור אכל המדיר לא.